

Πορίσματα των ομάδων εργασίας
Διακήρυξη της Β' Εθνοσυνελεύσεως των Νέων
Σάββατο 17 Απριλίου 2021

«Η Β' Εθνοσυνέλευση των Νέων, αποτελούμενη από νέες και νέους, εκπροσώπους όλων των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδος, πραγματεύθηκε τα εξής θέματα και απεφάνθη:

*Το πρώτο Μητροπολιτικό Κέντρο (εκπρόσωποι Ι. Μητροπόλεων Αττικής και Κυκλάδων) συμπέρανε τα εξής, όσον αφορά **στη σχέση Ελλάδος και Ευρώπης και την πρόταση των Χριστιανών νέων προς τη σημερινή Ευρώπη:***

Θεωρούμε πως η Ευρώπη πρέπει να επαναθεμελιώσει την ύπαρξή της στις τρεις ιδρυτικές τις αξίες, τις οποίες εν πολλοίς έχει απεμπολήσει και κατευθύνεται προς μία ολισθηρή πορεία. Συγκεκριμένα, πρέπει να επιμείνουμε στις ζωογόνες, για την Ευρώπη, αρχές του Χριστιανισμού, των αρχαιοελληνικών πνευματικών ναμάτων και του Ρωμαϊκού Δικαίου. Όπως και στην προμετωπίδα του πρώτου Συντάγματος γίνεται αναφορά και επίκληση στην Αγία Τριάδα και τονίζεται η ύπαρξη της επικρατούσας θρησκείας, έτσι και στην Ευρώπη του 21ου αιώνα τα σύνδρομα ενοχής γύρω από τον Χριστιανισμό πρέπει να τελειώσουν. Άλλωστε, η ανοχή και ο σεβασμός των αλλοθρήσκων τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες. Το ζητούμενο δεν είναι να προσεγγίσουμε επιδερμικά την Χριστιανική Παράδοση, αλλά να

βιώσουμε αυθεντικά την ουσία της, τονίζοντας τις αξίες της ελευθερίας και της αγάπης. Είναι απαραίτητο να επανέλθει στο προσκήνιο ο Χριστιανισμός, όχι μόνο ως σύνολο δογματικών αληθειών και λατρευτικών δοξολογιών, αλλά ως βίωμα ζωής, ως καθημερινή ηθική πρακτική της φιλανθρωπίας και της φιλαλληλίας, ως μικρά ζύμη που θα ζυμώσει όλο το φύραμα και ως φως που θα φωτίσει ένα τοπίο που τώρα φαντάζει τοπίο στην ομίχλη. Με αυτόν τον τρόπο η Ευρώπη θα επιτύχει την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, των πρακτικών διευθυντηρίου και την απαλλαγή από την διχαστική ρητορική για εργατικό και σώφρονα Βορρά και δήθεν οκνηρό Νότο.

Παράλληλα, όπως γίνεται ειδική μνεία στην Διακήρυξη της Εθνικής Συνέλευσης για τους απογόνους «του σοφού και φιλανθρώπου έθνους των Ελλήνων», έτσι και η Ευρώπη για ν' αποφύγει την όποια πιθανή τροχιά απορρύθμισης οφείλει να επαναπροσδιορίσει την ιδεολογική της κατεύθυνση στην βάση και του αρχαιοελληνικού πνεύματος. Ως εκ τούτου, θα επικαιροποιηθούν έννοιες που αναφέρονται στο πρώτο Σύνταγμα και έτσι θα επιτευχθεί η εμπέδωση των Ευρωπαϊκών κεκτημένων που είναι: το δημοκρατικό πολίτευμα, η θεσμική κατοχύρωση της διάκρισης των τριών εξουσιών και η πίστη στην ιδέα και ανταξία της ζωής του ανθρώπου. Εξάλλου ας μην λησμονούμε τη μνημειώδη φράση του Στρατηγού και μετέπειτα Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, Σαρλ Ντε Γκωλ: «Για να έχει μέλλον η Ευρώπη, πρέπει να αξιοποιεί δημιουργικά την αρχαιοελληνική κλασική παιδεία και την Χριστιανική κληρονομιά».

Όμως, η αλματώδης τεχνολογική πρόοδος και η υποβάθμιση των παραδοσιακών αξιών, αποτελούν το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της σύγχρονης εποχής. Τον καθοριστικό ρόλο για τη διατήρηση της παράδοσης και των αξιών, καλείται να παίξει και η οικογένεια.

Αδιαμφισβήτητα, ο θεσμός της σύγχρονης οικογένειας ταλανίζεται από οικονομικά προβλήματα και εσωτερικές αναταράξεις. Παρά ταύτα, αποτελεί έναν από τους βασικότερους κοινωνικούς θεσμούς,

καθώς από την αρχαιότητα έως σήμερα, αποτελεί τον στυλοβάτη μιας ευνομούμενης πολιτείας. Είναι εκείνη που βοηθάει να αποκτήσει το παιδί τα χαρακτηριστικά που θα διαμορφώσουν την προσωπικότητά του, αλλά και θα ενδυναμώσουν την υπόστασή του, ως πολίτη, στην κοινωνία. Η φράση που συχνά ακούμε, «όλα ξεκινούν από την οικογένεια», αναδεικνύει το μέγεθος της ευθύνης που καλείται να εκπληρώσει.

Θεμέλιο της χριστιανικής οικογένειας είναι Ο Χριστός, καθοδηγούμενη από τη διδασκαλία του Ιερού Ευαγγελίου και ενταγμένη στο σώμα της Εκκλησίας, στη ζωή μιας ενορίας. Όπως αναφέρει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος: «Ενθα ανήρ και γυνή και παιδιά και τοις της αρετής συνδεδεμένοι δεσμοίς, εκεί μέσος ο Χριστός». Ακόμα, το παιδί γαλουχείται στα ιερά νάματα της Πίστης, ενώ διαμορφώνει την ιστορική του συνείδηση, τα οποία συναποτελούν σημαντική παρακαταθήκη για το μέλλον το δικό του και της κοινότητας.

Μία ακόμη πρόταση δεν θα μπορούσε να είναι άλλη από το αξεπέραστο μάθημα πολιτικής γραμματείας που μας παρέδωσε στα Απομνημονεύματά του, ο μαχητής της πέννας και του σπαθιού, Ιωάννης Μακρυγιάννης. Μας νουθετούσε και μας νουθετεί ακόμα με το διαχρονικό: «είμαστε εις το εμείς κι όχι εις το εγώ». Ανάγοντας αυτό το υπέροχο μήνυμά του ως πολιτικό οδοδείκτη σε διακρατικό επίπεδο, τότε δεν θα υπάρχει περιθώριο για μια Ευρώπη πολλών ταχυτήτων. Με γόνιμη συνεργασία των λαών και αλληλεγγύη, θα πραγματώσουμε την βούληση των Ελλήνων Επαναστατών που αναφέρουν στην Διακήρυξή τους, τους Ευρωπαίους ως «συναδέλφους μας Ευρωπαίους Χριστιανούς». Έτσι θα αποφευχθούν οι επικίνδυνες φυγόκεντρες τάσεις και θα ενισχυθούν οι κεντρομόλες Ευρωπαϊκές προοπτικές.

Τέλος, κύριο μέλημα των Χριστιανών νέων της Ευρώπης είναι να καταστήσουν σαφές πως η Ευρώπη ενώνει και δεν χωρίζει πατρίδες!

Οι Ευρωπαίοι σέβονται τους λαούς και την παράδοσή τους, υπερασπίζονται την ταυτότητά τους και τιμούν την εθνική τους κληρονομιά. Συνιστά αδήριτη ανάγκη να επιστρέψουμε στην πραγματική έννοια στα θέματα πολιτισμού της Ε.Ε. που δεν είναι η αλλοτρίωση, αλλά η ουσιαστική συνειδητοποίηση της μοναδικότητας κάθε πολιτισμού.

Το δεύτερο Μητροπολιτικό Κέντρο (Εκπρόσωποι Ι. Μητροπόλεων Μακεδονίας), στο πλαίσιο των συζητήσεων της «Β Εθνοσυνελεύσεως των Νέων», ασχολήθηκε με τον θεσμό των Ελληνορθόδοξων Κοινοτήτων επί Τουρκοκρατίας και με την κατάργησή του μετά την Ελληνική Επανάσταση και κατέληξε ότι:

Η τυπολογία των κοινοτήτων στην Τουρκοκρατία με βάση τα οικονομικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά, χωρίζεται σε 5 ομάδες:

- 1. Τα κοινοτικά ορυχεία της Χαλκιδικής (τα Μαδεμοχώρια).*
- 2. Τα κτηνοτροφικά τσελιγκάτα*
- 3. Οι κοινοτικές ψαρικές της Μαύρης Θάλασσας*
- 4. Το συντροφοναυτικό σύστημα της Ύδρας και*
- 5. Το Αμπελακιώτικο συνεταιριστικό φαινόμενο*

Τις κοινότητες αυτές τις διέπει μια βασική ομοιότητα: το χαρακτηριστικό δημοκρατικό σύστημα διοίκησης, όπως επιβιώνει στο Άγιον Όρος μέχρι και σήμερα. Με λίγα λόγια, αυτό λειτουργεί ως εξής: η κάθε μονή, όπως η κάθε κοινότητα έχει αυτοδιοίκηση όσον αφορά τα εσωτερικά της θέματα. Έχει δηλαδή μια τοπική σύναξη, η οποία καθορίζει και τους υπευθύνους για το κάθε διακόνημα κλπ. Όσα θέματά της όμως δεν αφορούν μόνο εκείνη, παραπέμπονται στην Ιερά Κοινότητα. Αυτή δεν είναι τίποτε άλλο από το σύνολο των εκπροσώπων των Μονών, με αντιστοιχία ενός αντιπροσώπου ανά Μονή. Το εκτελεστικό όργανο είναι η Ιερά Επιστασία. Εκεί, οι μονές χωρίζονται σε πέντε τετράδες. Οι αποφάσεις και στο επίπεδο αυτό είναι άκρως δημοκρατικές. Υπάρχει το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto) στην περίπτωση που κατατίθεται διαφωνία από κάποια τετράδα του Αγίου Όρους σχετικά με προτεινόμενα μέτρα. Το σύστημα αυτό περνάει και στις κοινότητες του τουρκοκρατούμενου Ελληνισμού. Για παράδειγμα, στα Μαδεμοχώρια υπήρχαν 12 κωμοπόλεις και 360

χωριά. Θεωρώντας τις κωμοπόλεις σαν μικρές πρωτεύουσες, εκλέγονταν 12 αντιπρόσωποι του λαού στην ομοσπονδιακή διοίκηση. Αντίστοιχο με την Ιερά Επιστασία ρόλο επιτελούσαν οι τέσσερις βεκίληδες, που προέκυπταν μετά από ομόφωνη απόφαση των 12 αντιπροσώπων. Υπάρχει και εδώ η ίδια έμφαση στην ομοφωνία και στο δικαίωμα αρνησικυρίας που δίνεται στο Άγιον Όρος. Το δικαίωμα αυτό εξασφαλίζεται ως εξής: η σφραγίδα αποτελούνταν από 12 τμήματα, το καθένα κατατεθειμένο σε μια από τις 12 κοινότητες – κωμοπόλεις. Καμία απόφαση δεν ήταν έγκυρη, παρά μόνο αν ήταν επικυρωμένη από τη σύνολη σφραγίδα του Συμβουλίου. Έτσι επιτυγχανόταν η ομοφωνία και η ενότητα.

Το πολιτικό αυτό σύστημα διοίκησης είναι φυσικό καθρέπτισμα του αρχαίου ορθόδοξου μητροπολιτικού συστήματος των επαρχιακών συνόδων των επισκοπών· ένα δημοκρατικό σύστημα αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης. Το ορθόδοξο αυτό πνεύμα είχε επηρεάσει ακόμη και τους βυζαντινούς αυτοκράτορες, μέχρι ακόμη και το σημείο να παραχωρήσουν στις τότε κοινότητες αυτοδιοίκηση. Ακόμη εμφανέστερη όμως πνευματική επίδραση είχαν τα κοινόβια στις κοινότητες: η μοναχική πολιτεία ανέκαθεν αποτελούσε πρότυπό τους, κάτι που φαίνεται τόσο στο θεσμικό, όσο και στο εθιμικό κομμάτι. Ο άνθρωπος έχει οργανική σχέση με την κοινότητα, ώστε αυτή δεν αποτελεί μια απρόσωπη αφηρημένη οντότητα, εχθρική προς την ατομικότητά του. Αντίθετα, κατά το χριστιανικό πνεύμα, ο ένας θεωρεί τον άλλον ως εικόνα Θεού, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται η θεοκεντρικότητα ως κοινωνία προσώπων. Μόνο σε ακραίες περιπτώσεις ανέλαβε πολιτικές αποφάσεις ορθόδοξος ιεράρχης. Στις περιπτώσεις όμως αυτές, ο κλήρος ήταν το μόνο σεβαστό από τον κατακτητή μέσο εκπροσώπησης των υποδούλων. Έτσι, ο εθναρχικός ρόλος της Εκκλησίας λειτούργησε αναγκαστικά, λόγω των συνθηκών, ως εξαίρεση από το βυζαντινό σύστημα της συναλληλίας, των διακριτών δηλαδή ρόλων Εκκλησίας - πολιτείας.

Σύμφωνα με την ιστορική και κοινωνιολογική έρευνα, το γνησιότερο κύτταρο της ελληνικής κοινωνίας, η κοινότητα και ο δήμος, αναπαράγουν τη βυζαντινή παράδοση και θρησκευτικότητα. Η κοινότητα και ο δήμος, θα έπρεπε να αποτελέσουν τους θεμέλιους λίθους οικοδόμησης του νεοελληνικού κράτους. Αντιθέτως, επικράτησε το πνεύμα του απόλυτου βαυαρικού συγκεντρωτισμού του Όθωνα, ο οποίος διέλυσε τις κοινότητες, μετασχηματίζοντας αυτές σε δήμους. Ο Μάουρερ, με το νόμο του 1833, έδινε το δικαίωμα στον βασιλιά, να ορίζει και να παύει τον δήμαρχο, γεγονός που ακύρωνε όλη την δημοκρατική παράδοση του Ελληνισμού και του Χριστιανισμού.

Η κοινότητα είναι ακόμη και στην εποχή μας βιώσιμη, παρά τη χρόνια απομάκρυνσή μας από αυτήν. Όταν μιλάμε για κοινότητα, δεν πρέπει να σκεφτόμαστε τη διάλυση της κεντρικής διοίκησης της κυβέρνησης του κράτους. Η επιθυμία μας για επαναφορά του κοινοτικού συστήματος της διοίκησης δεν μπορεί να λειτουργήσει ως κράτος εν κράτει για τις κοινότητες. Το ζήτημα όμως είναι η διαφύλαξη των κοινοτήτων από τον κίνδυνο της αφομοίωσής τους στον κεντρικό δήμο. Πρέπει λοιπόν να εστιάσουμε σε μια ενδυνάμωση της τοπικής αυτοδιοίκησης και της πολιτικής συνείδησης των πολιτών, ώστε να μην εναποθέτουμε τις ελπίδες και ανάγκες μας σε μια απρόσωπη γραφειοκρατία, αλλά να διατηρήσουμε την προσωπικότητα της συλλογικότητας.

Μια όμως ακόμη αλλαγή θα πρέπει να γίνει: με την ανάπτυξη των κοινοτήτων, θα πρέπει να επανατοποθετηθεί η ενορία στο κέντρο της κοινοτικής ζωής. Η μεταμοντέρνα σκέψη, που οδηγεί στο μηδενισμό, τον σχετικισμό και την ατομοκρατία, διαλύει την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. Η επανασύνδεση κοινότητας και ενορίας είναι λοιπόν ικανή να λύσει αυτής της φύσεως τα υπαρξιακά προβλήματα, επαναφέροντας τον άνθρωπο πιο κοντά στο αρχαίον κάλλος στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης και του κινδύνου της ομογενοποίησης.

Στο τρίτο Μητροπολιτικό Κέντρο (εκπρόσωποι Ι. Μητροπόλεων Πελοποννήσου) συζητήθηκε ο παραγκωνισμός των Αγωνιστών του 1821 μετά την Επανάσταση και η δυνατότητα συνθέσεως της Παραδόσεώς μας με τα δεδομένα της σύγχρονης πραγματικότητας. Τα κυριώτερα συμπεράσματα είναι τα εξής:

Είναι αλήθεια λοιπόν, πως οι συσχετισμοί δυνάμεων μετά τη λήξη της Επανάστασης έθεσαν τους Αγωνιστές στο περιθώριο. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο περίφημος Γέρος του Μοριά, μυαλό της Επανάστασης και εμψυχωτής του Λαού στα δύσκολα, φυλακίστηκε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Ο Νικήτας Σταματελόπουλος, ο επονομαζόμενος Νικηταράς ο Τουρκοφάγος, πέθανε το 1849 πάμπτωχος, άρρωστος και τυφλός σε ένα ημιυπόγειο στον Πειραιά σε ηλικία 68 ετών. Ο Γιάννης Μακρυγιάννης, καταδικάστηκε σε θάνατο για εσχάτη προδοσία και έμεινε φυλακισμένος και σε απομόνωση επί τριετία (1851-1854). Λιγότερο γνωστοί, πλην όμως σημαντικοί, Αγωνιστές της Επανάστασης, όπως ο Παναγιώτης Σέκερης και ο Μανουήλ Βερνάρδος, πέθαναν πάμπτωχοι αφού έδωσαν τα πάντα για την ελευθερία της πατρίδας. Ο μεν Σέκερης διέθεσε την περιουσία του για την χρηματοδότηση της οργάνωσης της Φιλικής Εταιρείας, ο δε Βερνάρδος ίδρυσε στο Ιάσιο ελληνικό τυπογραφείο το οποίο λειτούργησε μέχρι το 1821 συμβάλλοντας στην πνευματική προετοιμασία των εξεγερμένων Ελλήνων.

Ήταν όμως αυτός ο παραγκωνισμός αρκετός για να σβήσουν μεμιάς οι ιδέες και οι αντιλήψεις ενός λαού που μεγαλούργησε τα αμέσως προηγούμενα χρόνια, προκαλώντας το μεγαλειώδες κίνημα του φιλελληνισμού και του καθολικού θαυμασμού ακόμα και σε αντιδραστικές και αντεπαναστατικές κυβερνήσεις; Η απάντηση είναι μάλλον αρνητική. Τίποτα απ' ό,τι έκανε το οθωνικό καθεστώς δεν φάνηκε αρκετό να ξεριζώσει την βαθιά πίστη και την προσήλωση του ελληνικού λαού στην παράδοση. Στην περίπτωση μας το εννοιολογικό πεδίο της παράδοσης περιορίζεται στην πνευματική έκφραση αυτής, δηλαδή στις αξίες, στις αρχές, στο ήθος που

διακατείχε τους αγωνιστές του '21, στοιχεία τα οποία διαμόρφωσαν εν πολλοίς την ιδεολογία, που βρίσκεται στην βάση της Ελληνικής Επανάστασης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που καταδεικνύει το πνεύμα, αλλά και αυτή την ίδια την πίστη στην παράδοση αποτελεί μεταξύ άλλων η προκήρυξη που διαμοίρασε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασεως η οποία τιτλοφορούνταν «Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος».

Αυτή την πίστη λοιπόν στην παράδοση και τις ιδέες που βρίσκονταν βαθιά χαραγμένες μέσα στις καρδιές των Ελλήνων δεν ήταν δυνατό να τις παραγκωνίσει το νέο καθεστώς που ανέλαβε την ανοικοδόμηση του υπό ίδρυση ελληνικού κράτους.

Ωστόσο, προσπαθώντας να δώσουμε μία επαρκή απάντηση στα ζητούμενα και τις προκλήσεις του σήμερα αναρωτιόμαστε αν οι ιδέες, οι αξίες που εμφώλευαν στις ψυχές των αγωνιστών και οδήγησαν τελικά στον αγώνα για ανεξαρτησία μπορούν να σημαίνουν κάτι στο τώρα, σε αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί νέα ελληνική ταυτότητα. Η ταυτότητα, ας σημειωθεί, δεν είναι κάτι σταθερό, αλλά απεναντίας βρίσκεται υπό συνεχή διαμόρφωση. Η ταυτότητα μπορεί να είναι συλλογική ή ατομική. Η δε συλλογική ταυτότητα μπορεί να έχει αναφορά παγκόσμια, ευρωπαϊκή ή εθνική. Αφορά ακόμη εξ ορισμού αυτό που είναι κάποιος, άρα έχει επίδραση στη διαρρύθμιση της ζωής του με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Σε μία κοινωνία που θέλει να είναι καινοτόμα, εκσυγχρονισμένη, δυτικά προσανατολισμένη, προοδευτική, ποια θέση μπορεί να κατέχει η παράδοση, όπως την προσδιορίσαμε και όπως ενσαρκώθηκε στο πρόσωπο των αγωνιστών του '21;

Σε ένα πολυμεταβαλλόμενο κόσμο, όπου ο αμοραλισμός, η σχετικοποίηση αξιών και ιδανικών, καθώς και η πολιτισμική ομογενοποίηση που θυσιάζει κάθε μορφής ιδιαιτερότητα και διαφορετικότητα, βρίσκεται στην αιχμή του δόρατος, ποιος ο ρόλος της παράδοσης, όπως «ορίστηκε» από τους ήρωες του εθνικού

ξεσηκωμού δύο αιώνες πριν; Αν αναλογιστούμε ότι κύρια έκφραση αυτού του παραδοσιακού στοιχείου είναι η πίστη στα ελληνορθόδοξα ιδανικά, τότε η απάντηση που θα δοθεί είναι καθαρή, όπως τα διδάγματα της. Η Ορθοδοξία εμπεριέχει μέσα της στοιχεία και λειτουργίες που μπορούν να δώσουν την κατάλληλη ώθηση στους σύγχρονους Έλληνες να αγωνιστούν και να αντισταθούν, προτάσσοντας τα ιδανικά -όπως αυθεντικά ορίζονται από τη συγκεκριμένη παράδοση- της ελευθερίας και της δικαιοσύνης, έναντι όλων αυτών που επιθυμούν να τα «ξεθωριάσουν» ή ακόμα χειρότερα να τα εξαλείψουν.

Με λίγα λόγια, η παράδοση, κύρια έκφραση της οποίας είναι η ελληνορθόδοξη πίστη, συνιστά τις ρίζες που στηρίζουν τον κορμό, την πηγή στην οποία ανατρέχουμε για να εμπνευστούμε στο παρόν. «Τ' αθάνατο κρασί του '21» που έρχεται στα χείλη του Παλαμά την επαύριον της έκρηξης του ελληνοϊταλικού πολέμου, «η αρετή και η τόλμη» των αγωνιστών που υμνεί ο Κάλβος δημιουργούν ένα πλαίσιο αξιών που κανείς μπορεί να τις ενστερνιστεί ή να τις απορρίψει.

Ακόμη και σε μια σύγχρονη κοινωνία όπως την περιγράψαμε, το εθνικό στοιχείο προϋποτίθεται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την ίδρυσή της προέβλεπε τον σεβασμό στην πολιτισμική ιδιαιτερότητα του κάθε λαού και όχι την ομογενοποίηση τους. Ας έχουμε ακόμη κατά νου πως το παρόν δεν είναι παρά το παρελθόν του μέλλοντος.

Στο τέταρτο Μητροπολιτικό Κέντρο (εκπρόσωποι Ι. Μητροπόλεων Ιονίων Νήσων και Ηπείρου) που συμμετείχε στην «Β' Εθνοσυνέλευση Νέων» μελετήθηκε η προσωπικότητα του Ιωάννου Καποδίστρια, πρώτου Κυβερνήτου της Ελλάδος καθώς και η δυνατότητα αξιοποίησεως στοιχείων της Ορθόδοξης Χριστιανικής Παράδοσης στη σύγχρονη πολιτική και κοινωνική ζωή. Η πρόταση της Ομάδας είναι η εξής:

Ο Ιωάννης Καποδίστριας παραμένει εξίσου επίκαιρος σήμερα όσο ποτέ. Η λαμπρή ευρωπαϊκή του σταδιοδρομία που τον έφερε στο πλευρό ή αντιμέτωπο με ηγεμόνες και κορυφαίους διπλωμάτες και πολιτικούς, η στάση του κατά την προετοιμασία και έναρξη της Επανάστασης, οι στενές σχέσεις του με μια μεγάλη δύναμη, τη Ρωσία, ο μοναχικός και μελαγχολικός χαρακτήρας του, η θρησκευτικότητα του, η συγκεντρωτική του διακυβέρνηση, αποτέλεσμα της ανάγκης για γρήγορη οργάνωση κράτους και οι αντιδράσεις που αυτή προκάλεσε είναι μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Κυβερνήτη.

Η ποιότητά του ως ανθρώπου, το προσωπικό του κύρος, ο πατριωτισμός του, τό γεγονός ότι δεν είχε ανάγκη την εξουσία γιατί την είχε ήδη ασκήσει, η διπλωματική του οξυδέρκεια και εμπειρία, η διοικητική του ικανότητα, αλλά και η γνώση ότι χωρίς δυνατή οικονομία και οικονομική στήριξη δέν μπορεί να οργανωθεί κράτος, όπως επίσης και η επιλογή έμπειρων, ικανών και ζηλωτών συνεργατών, καθιστούν τόν Καποδίστρια μοναδικό ηγέτη.

Έχει, βεβαίως, δυτική παιδεία και είναι επηρεασμένος από το κλίμα της Ευρώπης. Έχει όμως και ορθόδοξο φρόνημα και γνώση της παράδοσης, αλλά και ισχυρή αντιδυτική διάθεση. Γνωρίζει καλά πως δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς τη βοήθεια των τριών Μεγάλων Δυνάμεων, αλλά κρατά πολιτική ίσης φιλίας προς αυτές. Αξιοποιεί το κίνημα του φιλελληνισμού και τις προσωπικές του γνωριμίες για να βοηθήσει την πατρίδα του. Δεν είναι υποτελής, αλλά ηγέτης με ποιότητα και γνώση, ο οποίος γνωρίζει τι να ζητήσει, τότε και πώς.

Απέναντι λοιπόν στη Δύση κρατά στάση όχι άκριτου θαυμασμού και υποτέλειας, αλλά ισορροπίας. Αυτός ο κατ' εξοχήν Ευρωπαίος μερίμνησε άγρυπνος να διατηρήσει την εθνική ταυτότητα των Ελλήνων και τον κατέτρεχε ο φόβος μήπως η ελληνική νεολαία ενστερνισθεί τα λαμπερά δυτικά πολιτισμικά, φιλοσοφικά και ηθικά κηρύγματα και χάσει την ταυτότητά της. Ήθελε την Ελλάδα και το ελληνικό Έθνος μέσα στους ευρωπαϊκούς κόλπους αλλά με πλήρη αυτονομία, αυτάρκεια και εθνική ταυτότητα.

Γέμισε με σχολεία την Ελληνική επικράτεια, στο πρόγραμμα των οποίων έπαιξε σημαντικό ρόλο η λειτουργική ζωή της Εκκλησίας, φρόντισε για τον στρατό και το ναυτικό ώστε να λειτουργεί σε τακτικά σώματα υπό ενιαία διοίκηση, ανασυγκρότησε την Εκκλησία, χωρίς να την χωρίσει από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, οργάνωσε θεσμικά την δικαιοσύνη, έλαβε μέριμνα για την υγεία και την γεωργία, εμφύσησε αίσθημα ασφάλειας στον λαό, έδωσε διπλωματικές μάχες για την επέκταση της Ελληνικής επικράτειας, οδήγησε με την διπλωματική του οξυδέρκεια στη δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.

Ο Καποδίστριας μάς διδάσκει με το ήθος και την ηγετικό του πρότυπο ορισμένα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την σημερινή πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα:

Στην πολιτική χρειαζόμαστε ηγεσία που να συνδυάζει: ανώτατο μορφωτικό επίπεδο, πνευματική καλλιέργεια, διορατικότητα, εργατικότητα, ειρηνική διάθεση, ειλικρίνεια, συνέπεια λόγων και έργων, δημοκρατικό ήθος, ηθική συνείδηση και εντιμότητα, κοινωνική συνείδηση, ξεκάθαρη ιδεολογία, προσωπικότητα αλλά και ταπεινότητα, όπως επίσης και οξυδέρκεια.

Η πολιτική ηγεσία θα πρέπει να έχει ως όραμά της το «Πρώτα η Ελλάδα» και να λειτουργεί εξισορροπητικά ανάμεσα στις απαιτήσεις της Ευρώπης και στην ανάγκη να κρατήσουμε την εθνική μας ταυτότητα.

Σε κοινωνικό επίπεδο χρειάζεται κυρίως μέσα από την παιδεία η νέα γενιά να υιοθετήσει ως προτεραιότητα αξίες όπως η ανιδιοτέλεια και η αλληλεγγύη προς όλους. Να προάγεται η ενότητα και να αντιμετωπίζονται φαινόμενα διχασμού, ιδίως σε μία εποχή στην οποία είναι πολυτέλεια να ξύνουμε πληγές του παρελθόντος. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις δεν μπορούν να αναιρούνται με κυβερνητικές αλλαγές, αλλά θα πρέπει όλα τα κόμματα να δεσμεύονται σε ορισμένα κύρια στοιχεία, τα οποία να διατηρούνται στην εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ένα από αυτά είναι η σύνδεση του ορθόδοξου ήθους με την μόρφωση, όπως επίσης και η επαφή των παιδιών με τη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας, ώστε να αισθάνονται την συνέχεια και της πίστης και του ελληνισμού. Είναι απαραίτητο ένα ήθος ταπεινοφροσύνης και όχι έπαρσης και εγωκεντρισμού. Όπως ο Καποδίστριας μερίμνησε για τα ορφανά των αγωνιστών και για τους πρόσφυγες από την υπόδουλη Ελλάδα, να δείχνουμε ένα πνεύμα πιο οικουμενικό στο μεταναστευτικό ζήτημα, χωρίς όμως να αφήνουμε τα στοιχεία της δικής μας πνευματικής και ιστορικής παράδοσης.

Γενικότερα, με όραμα και εδώ το «Πρώτα η Ελλάδα» να προσπαθήσουμε να ξεχωρίσουμε ποιοι είμαστε εμείς και τι θέλουμε από τους ξένους λαούς.

Το πέμπτο Μητροπολιτικό Κέντρο (εκπρόσωποι Ι. Μητροπόλεων Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδος), εργάστηκε επί του θέματος των σχέσεων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού με τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό καθώς και για το μήνυμα της Ορθοδοξίας στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης. Τα κυριότερα Πορίσματα είναι τα εξής:

Επηρεασμένο από τον Γαλλικό Διαφωτισμό, το κίνημα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού επέδρασε στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα από τα μέσα του 18ου αι. και εντεύθεν. Χαρακτηρίστηκε από την στροφή στην νεωτερικότητα, την σπουδή του αρχαιοελληνικού πολιτισμού και της Βυζαντινής ιστορίας, ενώ επένδυσε στην γνώση και στην Παιδεία, μέσα από την οποία το υπόδουλο Γένος θα μπορούσε να φθάσει στην πολυπόθητη ελευθερία. Σε αντιδιαστολή, όμως, με τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, ο Νεοελληνικός στηρίχθηκε στην μακραίωνη και ισχυρή ελληνορθόδοξη παράδοση, και στις Πατερικές ρίζες της, ώστε να διαμορφώσει ένα διαφορετικό πρόσωπο, μακριά από τις ενίοτε σκληρές αθεϊστικές τάσεις πολλών Ευρωπαίων διαφωτιστών. Άλλωστε, το γεγονός ότι οι σπουδαιότεροι λειτουργοί του υπήρξαν Ορθόδοξοι κληρικοί, το έργο των οποίων μετέβαλε ριζικά το πνευματικό κλίμα του Ελληνισμού, επιβεβαιώνει του λόγου το ασφαλές. Οι Διδάσκαλοι αυτοί του Γένους ίδρυσαν εκατοντάδες σχολεία, εξέδωσαν πλήθος βιβλίων, μελέτησαν και δίδαξαν τις σύγχρονες επιστημονικές ιδέες, όσοι απ' αυτούς ζούσαν στο εξωτερικό επέστρεψαν και ρίχτηκαν στον αγώνα για τον φωτισμό του Γένους. Επιπλέον, καλλιέργησαν τις ψυχές των μαθητών τους, ώστε να διάγουν ενάρετο βίο, ενέπνεαν το Ευαγγελικό ήθος και την εμπειρία της Εκκλησιαστικής Λατρείας και συνέβαλαν τα μέγιστα για να κρατήσουν την πίστη των σκλαβωμένων Ελλήνων ζωντανή. Γι' αυτό, ο διαφωτισμός του Ελληνικού έθνους δεν αντιπαρατέθηκε ποτέ προς την παράδοση, αλλά μάλλον εργάστηκε για την εμφάθυνση και την βίωσή της.

Πλέον ζούμε στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης, ένα νέο, αναπόφευκτο γεγονός που, όπως ακριβώς και ο Διαφωτισμός,

επιφέρει πολλές αλλαγές στον τρόπο δράσης και σκέψης, θετικές και αρνητικές, ενώ επηρεάζει κάθε πτυχή της ζωής μας. Στις θετικές, συγκαταλέγονται η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας, η ταχύτατη διακίνηση αγαθών, ιδεών και πληροφοριών, η ανεμπόδιστη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων όπου γης, η καταπολέμηση ασθενειών και πανδημιών, ο περιορισμός του αναλφαβητισμού, η επέκταση των οριζόντων σκέψης, που κατοχυρώνει, θεωρητικά τουλάχιστον, την ελευθερία και τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, η προώθηση και ενίσχυση των αρχών της Δημοκρατίας, η ανάπτυξη ποικίλων μορφών κοινωνικής αλληλεγγύης κ.ά. Όλα τα παραπάνω συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ανθρωπότητας και προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες σε άτομα και λαούς να αξιοποιήσουν ευκαιρίες απρόσιτες στο παρελθόν.

Παράλληλα, όμως, καταγράφονται και οι αρνητικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης: η διόγκωση των χάσμάτων μεταξύ των επιμέρους χωρών, όπου οι πλούσιες γίνονται πλουσιότερες και οι πτωχές πτωχότερες, με αποτέλεσμα εκατομμύρια άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο να καταλήγουν σε ακραίες συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού □ η διόγκωση του κύματος προσφύγων και μεταναστών προς τις εύπορες χώρες της Δύσης, που διεγείρει φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού □ η ανηλεής και αλόγιστη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, που γίνονται θυσία στον βωμό του αδηφάγου καταναλωτισμού και οδηγούν στην κατάρρευση του οικοσυστήματος □ η έξαρση της εγκληματικότητας, της διαφθοράς, της βίας και των εξαρτήσεων, που κατατείνουν στην περιφρόνηση του προσώπου και στην απαξίωση της ζωής, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις των οπαδών του Διαφωτισμού □ η παράχρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που μετασχηματίζουν τον ρόλο των γενών, ευτελίζουν την υγιή σεξουαλικότητα και την μετατρέπουν σε εξάρτημα ικανοποίησης ανομολόγητων παθών και εγωισμού □ η διάλυση των θεμελιωδών στοιχείων της διαφορετικότητας των λαών και των εθνικών ταυτοτήτων, που ρευστοποιούν τα σύνορα των κρατών, με

σκοπό την δημιουργία υπερεθνικών σχημάτων□ η ρευστοποίηση των αρχών των επιμέρους θρησκείων, που αποσκοπεί στην ενίσχυση του θρησκευτικού συγκρητισμού κ.ά.

Κάθε φορά, λοιπόν, που τίθεται προς συζήτηση το θέμα της Παγκοσμιοποίησης ακούγονται, κατά κανόνα, οι δύο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις, που καταγράψαμε πιο πάνω. Απ' αυτό, τεκμαίρεται ότι η Παγκοσμιοποίηση δεν είναι ούτε ευλογία, αλλά ούτε και κατάρα. Η αλήθεια βρίσκεται στη μέση. Γι' αυτό, η Ορθόδοξη Εκκλησία, ευλογώντας και υιοθετώντας τις θετικές προοπτικές της Παγκοσμιοποίησης, οφείλει να προτάσσει το ήθος και την διδασκαλία της, ως απάντηση στις αρνητικές εκδοχές της.

Η Ορθοδοξία δεν πρέπει να φοβάται την Παγκοσμιοποίηση□ δεν είναι κάτι καινούργιο γι' Αυτήν, γιατί η παγκοσμιότητα διατρέχει το μήνυμα του Ευαγγελίου και την ταυτότητά Της. Η Ορθοδοξία απευθύνεται στην οικουμένη, ζει στην οικουμένη, εργάζεται «υπέρ του σύμπαντος κόσμου». Μη ξεχνούμε ότι οι τελευταίες εντολές του Χριστού ήταν «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη», πράγμα που σημαίνει πως χρέος κάθε Χριστιανού, είναι να μοιράζεται το θησαυρό της Εκκλησίας και να κοινωνεί στον κόσμο το μήνυμα του Ευαγγελίου.

Η Ορθοδοξία βιώνει την οικουμενικότητά της και ως υπερεθνική κοινωνία προσώπων. Ήδη, από την ημέρα της Πεντηκοστής, η Εκκλησία εξέρχεται του υπερώου και απευθύνεται σε όλες τις φυλές. Τα πρώτα μέλη της είναι άνθρωποι κάθε εθνικής καταγωγής. Έτσι, ήταν και είναι πάντοτε ανοικτή προς όλους τους λαούς της γης και τους καλεί να έλθουν στην αγκαλιά της, χωρίς κοσμικούς όρους και προϋποθέσεις, αλλά με όρους κοινής πίστης και χριστιανικής αγάπης, που γκρεμίζει τα σύνορα και ενώνει τους ανθρώπους. Μη λησμονώντας, όμως, την οικουμενική Της αποστολή, η Εκκλησία πρέπει, ταυτόχρονα, να διαφυλάττει την ιστορική μνήμη και την εθνική συνείδηση, την αγάπη για την πατρίδα, καταδικάζοντας,

ανεπιφύλακτα, φαινόμενα εθνικισμού, εθνοφυλετισμού, ξενοφοβίας και θρησκευτικού φανατισμού. Είναι υποχρεωμένη να συμπαρίσταται στους αγώνες για την ελευθερία, όπως έπραξε κατά την Επανάσταση του 1821, για την διαφύλαξη της ορθόδοξης πίστης, τη δικαιοσύνη, την αλήθεια, την ανθρωπιά. Αν δεν πολιτεύεται έτσι, κινδυνεύει να προδώσει τον σκοπό της ύπαρξής Της. Διότι, πίσω από όλα αυτά υπάρχει το θέλημα του Θεού και το συμφέρον του λαού. Η δέσμευση αυτή αποτελεί, ασφαλώς, κένωση της Εκκλησίας υπέρ της πατρίδας, στην οποία διακονεί και κατ' ουδένα τρόπο μπορεί να ερμηνευτεί ως απόκλιση από την καθαρά πνευματική Της αποστολή.

Πολύς λόγος γίνεται στην εποχή μας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την δυναμική διεκδίκησή τους. Ουδείς, όμως, ομιλεί για την παραίτηση των ατομικών δικαιωμάτων για χάρη του αδυνάμου, του αδικημένου. Η κοινωνία μας αρέσκεται να υμνεί την προσωπική ελευθερία έκφρασης, ακόμα κι αν παραβιάζει τα όρια της ελευθερίας του άλλου. Δεν νοούνται, όμως, δικαιώματα χωρίς υποχρεώσεις, αυτοπεριορισμούς και δεσμεύσεις. Σε διαφορετική περίπτωση, εκτρέπονται σε δικαιωματισμό, που οδηγεί σταδιακά στον δικαιοματικό ολοκληρωτισμό, στη «δικτατορία των δικαιωμάτων». Εκεί φαίνεται να θέλει να μας οδηγήσει η συντεταγμένη προπαγάνδα της εποχής, με το πρόσχημα του δήθεν προοδευτισμού. Απέναντι στην κατάσταση αυτή, η Ορθοδοξία προβάλλει το ηρωικό και θυσιαστικό στοιχείο, που σημαίνει υπέρβαση των προσωπικών ορίων, εκούσιο πάθος για τη διακονία του άλλου και την ανύψωση του συνόλου. Καλεί τον άνθρωπο σε μια κοινωνία αγάπης πιο ισχυρή από τον θάνατο. Και βέβαια, το διαχρονικό πρότυπο αυτής της πρότασης είναι ο Νυμφίος Χριστός, ο Οποίος κένωσε την Θεϊκή Του φύση, για να λάβει μορφή δούλου και ανήλθε επί του Σταυρού για να σώσει τον όλο άνθρωπο.

Το έκτο Μητροπολιτικό Κέντρο με έδρα την Αλεξανδρούπολη (εκπρόσωποι Ιερών Μητροπόλεων Θράκης και Βορείου Αιγαίου) ασχολήθηκε με το ερώτημα γιατί το νέο Ελληνικό Κράτος μετά το 1830 έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην Αρχαιότητα εις βάρος της Βυζαντινής κληρονομιάς, ενώ τα Συντάγματα των τοπικών και Εθνικών Συνελεύσεων ορίζουν να εφαρμόζονται οι Νόμοι των «αιμνήστων ημών Χριστιανών Αυτοκρατόρων». Η Ομάδα κατέδειξε ότι:

Είναι χαρακτηριστική η μνήμη του υπόδουλου ελληνισμού στην πάλαι ποτέ Βυζαντινή Αυτοκρατορία και τούτο φαίνεται και από τα πρώτα επαναστατικά κείμενα.

Αρχικά, τον Νοέμβριο του 1821 δημοσιεύεται η «Νομική Διάταξις της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος» στα Σάλωνα, η οποία έθετε ως Δίκαιο τους «κοινωνικούς νόμους των αιμνήστων Χριστιανών αυτοκρατόρων», για λόγους «εθνικοσυναισθηματικούς», ενδεχομένως για διασφάλιση κάποιων προνομίων, την αποφυγή τοπικών δικαιοσύνης εθίμων αλλά και με σκοπό διεκδικήσεων εδαφών, προσπάθεια που αργότερα θα εγκαταλειφθεί. Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκαν τα κείμενα των δύο πρώτων Εθνοσυνελεύσεων.

Αλλαγές αρχίζουν να εμφανίζονται με την ψήφιση του «Πολιτικού Συντάγματος της Ελλάδος» από την Γ' Εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα το 1827, όπου ορίζεται η υποχρέωση της Βουλής να μεριμνήσει ώστε να συνταχθούν Κώδικες Νόμων βάσει της γαλλικής νομοθεσίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι παραλείπεται η γνωστή και προσφιλή φράση «νόμοι των αιμνήστων Χριστιανών αυτοκρατόρων», διευρύνοντας με τον τρόπο αυτό τη νομοθετική ύλη που θα εισαχθεί.

Επισημαίνεται δε ότι υπήρξαν αντιδράσεις από την προσπάθεια εισαγωγής του βυζαντινού Δικαίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αντίδρασης με επίδραση από τις ιδέες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, ήταν αυτό του Αδαμάντιου Κοραή ο οποίος απλώς «ανεχόταν» τους «γραικορωμαϊκούς» νόμους, όπως τους χαρακτήριζε.

Περιορίζεται με σχετικό Ψήφισμα του Ι. Καποδίστρια το 1828 η εφαρμογή της βυζαντινής αυτοκρατορικής νομοθεσίας στο Αστικό Δίκαιο, ενώ ο γαλλικός Εμπορικός Κώδικας εφαρμόζεται από τα τότε Εμπορικά Δικαστήρια.

Είναι γεγονός ότι υπήρξαν πολλές πρακτικές δυσχέρειες στην εφαρμογή των νόμων των βυζαντινών αυτοκρατόρων, οι οποίες ομαδοποιούνται κυρίως στον όγκο της πολυδαίδαλης βυζαντινής νομοθεσίας αλλά και στο περιεχόμενό της.

Ακολούθως, κατά τα χρόνια της Βαυαροκρατίας, με σχετικό Διάταγμα το 1835, ορίστηκε ότι «οι πολιτικοί νόμοι των Βυζαντινών αυτοκρατόρων [...] θέλουν ισχύει μεχρις ού δημοσιευθή ο πολιτικός κώδικς του οποίου την σύνταξιν διετάξαμεν». Σε μια προσπάθεια περιορισμού της εισαγωγής του γαλλικού Αστικού Κώδικα, μεταφράστηκαν στα ελληνικά εγχειρίδια Ρωμαϊκού Δικαίου Γερμανών νομομαθών για χρήση από το νεοϊδρυθέν Κράτος, εξυπηρετώντας ενδεχομένως πολιτικές σκοπιμότητες.

Φυσικά, οι διάφορες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες οδήγησαν και συνεχίζουν να οδηγούν κατά καιρούς το Δίκαιο σε ουσιαστικές τροποποιήσεις και αλλαγές, ως «ζωντανό οργανισμό» που «αφουγκράζεται» τον παλμό και τις ανάγκες της εκάστοτε Κοινωνίας και Πολιτείας. Του λόγου το ασφαλές αποδεικνύεται από την καταλυτική επιρροή εξωγενών παραγόντων στην εν γένει λειτουργία του νεοϊδρυθέντος Κράτους.

Με βάση όσα συζητήθηκαν παραπάνω, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι η σύσταση του ελληνικού κράτους θεμελιώθηκε στη βάση εθνικοαπελευθερωτικών συνειδήσεων. Μελετώντας λοιπόν και συζητώντας μεταξύ μας θεωρούμε ότι αν κάτι δεν πρέπει να ξεχάσουμε από την ευτυχή αυτή συνάντησή είναι ότι μετά τον αγώνα του '21 ΔΕΝ συγκροτήθηκε ελληνικό έθνος, όπως εσκεμμένα πολλοί αναφέρουν (και εδώ πρέπει να αναρωτηθούμε το γιατί...). Το ελληνικό

έθνος προϋπήρχε και στη βάση της ύπαρξής του συντηρήθηκε η εθνική ταυτότητα των Ελλήνων.

Ας μην γελιόμαστε! Ο αυτοπροσδιορισμός μας ως Ελλήνων δεν επέρχεται από τα χαρτιά που μας αποδίδουν ή πιστοποιούν την υπηκοότητα μας. Ο Ελληνισμός διαμορφώνεται στη συνείδησή μας μέσα από μία σειρά εμπειριών και βιωμάτων που αφορούν τη γλώσσα, την ιστορία, τα ήθη και τα έθιμα μας, μα προπαντός την ορθόδοξη πίστη μας. Ποιος Έλληνας (ενεργό μέλος της Χριστού εκκλησίας και μη) δεν επικαλείται το όνομα της Παναγίας σε κάθε δύσκολη στιγμή, ποιος δεν έχει επισκεφτεί τον ναό για να ανάψει ένα κερί (δείχνοντας έτσι -ακόμη κι αν δεν το γνωρίζει- ότι δοξάζει τον Χριστό, που με το φως του έρχεται να σβήσει το σκοτάδι από τη ζωή μας), ποιος δεν έχει σημειώσει (έστω και σαν να παίζει μαντολίνο) το σημείο του σταυρού στο σώμα του;

Και πολύ εύλογα εδώ, κάποιος κακεντρεχής ή και αδαής (δεν κατηγορούμε κανέναν) θα αναρωτηθεί και θα πει... εντάξει, σωστά τα όσα λέτε μιας και πρόκειται για συνήθειες που λίγο πολύ όλοι έχουμε. Το Βυζάντιο όμως τι σχέση έχει και πώς συνδέεται με όλα αυτά;

Τα λίγα που αναφέραμε και άλλα πολλά που δεν είπαμε πιστοποιούν απλά ότι το Βυζάντιο είναι ακόμη ζωντανό! Ο Έλληνας επικαλείται την Παναγία. Κι οι Βυζαντινοί το ίδιο έκαναν. Ο Ακάθιστος Ύμνος «Τη Υπερμάχω Στρατηγώ τα νικητήρια», που ψάλλεται και σήμερα είναι το «μεγάλο ευχαριστώ» των Βυζαντινών στο πρόσωπο της Παναγίας, που έσωσε την Πόλη από τους εχθρούς.

Κάποια πολύ απλά παραδείγματα λοιπόν, έρχονται να πιστοποιήσουν όσα πολύ εύστοχα αποκρίθηκε το 1827 ο Ιωάννης Καποδίστριας, όταν ρωτήθηκε τι πρέπει να εννοήσουμε λέγοντας Ελλάδα. Απάντησε: «Το Ελληνικόν Έθνος, συγκείται εκ των ανθρώπων, οίτινες από Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, δεν έπαυσαν ομολογούντες την Ορθόδοξον πίστιν».

Οι Έλληνες σήμερα συνεχίζουμε άραγε αυτή την ομολογία; Ας αναρωτηθούμε όλοι... κι ας ευχηθούμε η θετική ή αρνητική απόκριση μας να αποτελέσει εφαλτήριο για ανάταση πνεύματος! Αυτό χρειαζόμαστε και οι δυο πλευρές.